

भारतीय प्राणी सर्वेक्षण संस्था व भारतीय वनस्पती सर्वेक्षण संस्था यांना अभ्यास/सर्वेक्षण करण्यासाठी संरक्षित क्षेत्रातून वन्यजीव/वनस्पतींचे जिवंत नमुने गोळा करण्याची परवानगीबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक :- डब्ल्यूएलपी ०६.१६/प्र.क्र.१७५/फ-१
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक :- ३१ ऑगस्ट, २०१६.

प्रस्तावना :-

भारतीय प्राणी सर्वेक्षण संस्था (ZSI) व भारतीय वनस्पती सर्वेक्षण संस्था (BSI) तसेच बॉम्बे नॅचरल हिस्ट्री सोसायटी (BNHS) यांना अनेकदा वनाचे सर्वेक्षण करून त्यामध्ये असलेल्या वन्यप्राणी व वनस्पतीची ओळख करून दस्तावेज तयार करावे लागतात. त्यासाठी वनामधून वन्यप्राणी व वनस्पतीचे नमुने गोळा करून प्रयोगशाळेत संशोधनासाठी न्यावे लागतात. असे जैविक नमुने अभयारण्य व राष्ट्रीय उद्यानातून काढावयाचे असल्यास वन्यजीव (संरक्षण) अधिनियम, १९७२ चे कलम -२९ व ३५(६) कलमान्वये राज्य वन्यजीव मंडळाची (राष्ट्रीय उद्यानासाठी राष्ट्रीय वन्यजीव मंडळाची) मान्यता घेण्यासाठी प्रस्ताव शासनास सादर केले जातात.

सदर विषय राज्य वन्यजीव मंडळाच्या दहाव्या (दि. ०४.१२.२०१५) बैठकीत ठेवण्यात आला होता. प्रत्येक प्रकरणी राज्य वन्यजीव मंडळ किंवा राष्ट्रीय वन्यजीव मंडळाकडून मान्यता प्राप्त करण्याची प्रक्रिया वेळ घेणारी असल्याने राज्य वन्यजीव मंडळाने त्या बैठकीत सर्वेक्षणासाठी वन्यजीव संरक्षित क्षेत्रातून वन्यजीवाचे व वनस्पतीचे जिवंत नमुने गोळा करणे ही बाब समुपयोजन (exploitation) या सदरात मोडत नाही, म्हणून वन्यजीव (संरक्षण) अधिनियम १९७२ चे कलम २९ व ३५ (६) हे सदर प्रकरणाला लागू करणे योग्य नाही, असा निर्वाळा देऊन मुख्य वन्यजीव रक्षक यांनी सर्व बाबी तपासून संशोधनासाठी नमुने गोळा करण्यासाठी त्यांचे स्तरावरून परवानगी द्यावी असा निर्णय घेण्यात आला होता. त्यामुळे सदरची परवानगी देण्याचे अधिकार मुख्य वन्यजीव रक्षक ह्यांना देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय

वन्यजीव (संरक्षण) अधिनियम १९७२ च्या कलम १२ मधील तरतूदीनुसार अनुसूची I मधील वन्यप्राणी वगळता इतर वन्य प्राण्यांच्या बाबतीत सदर कलमात नमूद उद्देशासाठी राज्य शासनाच्या पूर्व मान्यतेने पारध करण्याचा परवानगी देण्याची शक्ती मुख्य वन्यजीव रक्षक यांना प्रदान करण्यात आली आहे. त्याचप्रमाणे कलम १७ “बी” नुसार याच कलमात दिलेल्या उद्देशासाठी अनुसूची VI मधील निर्दिष्ट वनस्पती वनक्षेत्रातून उपटणे, खुडणे किंवा गोळा करण्याबाबत राज्य शासनाचे पूर्व मान्यतेने परवानगी देण्याची शक्ती मुख्य वन्यजीव रक्षक यांना प्रदान करण्यात आली आहे.

आता या निर्णयाद्वारे कलम १२ व १७ “बी” अन्वये मुख्य वन्यजीव रक्षक यांनी द्यावयाच्या परवानगीसाठी ZSI /BSI/ BNHS संस्थांचे प्रस्ताव प्राप्त झाल्यास मुख्य वन्यजीव रक्षक, महाराष्ट्र राज्य यांनी सर्व बाबी तपासून त्यांचे स्तरावर परवाने जारी करावेत. मात्र इतर संस्था / व्यक्तींचे प्रस्तावांच्याबाबतीत त्यांनी पूर्वीप्रमाणेच प्रस्ताव शासन मान्यतेस सादर करावेत.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०८३११३२२३४९११९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अरविंद आपटे)

विशेष कार्य अधिकारी

महसूल व वन विभाग

प्रत :-

१. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
२. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
३. सर्व अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
४. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य प्राणी संग्रहालय प्राधिकरण, नागपूर
५. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य जैवविविधता मंडळ, नागपूर .

६. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ, नागपूर.
७. सर्व मुख्य वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक, व्याघ्र प्रकल्प.
८. सर्व मुख्य वन संरक्षक (प्रादेशिक/ वन्यजीव).
९. वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक, नवेगाव-नागझिरा व्याघ्र प्रकल्प, गोंदिया.
१०. सर्व वनसंरक्षक (वन्यजीव).
११. भारतीय प्राणी सर्वेक्षण संस्था, पुणे.
१२. भारतीय वनस्पती सर्वेक्षण संस्था, पुणे.
१३. बीएनएचएस, मुंबई.
१४. महालेखापाल-१/२ (लेखापरीक्षण /लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य , मुंबई / नागपूर.
१५. कार्यासन अर्थ-६, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
१६. कार्यासन - १४७५, नियोजन विभाग मंत्रालय, मुंबई - ३२.
१७. कार्यासन- ब- १, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
१८. फ-२ कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
१९. फ १-कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२ (निवडनस्ती).